

geling als onjuist beschouwt. De beperkingen in artikel 11, lid 2, bedoeld kunnen aan de verzekerden dan ook slechts worden tegengeworpen, voor zover het gaat om uitkeringen welke dankzij de toepassing van diezelfde verordeningen zijn verkregen.

Daarentegen staat verordening nr. 3 niet in de weg aan een toepassing

van nationale anti-cumulatieregelen op uitkeringen welke krachtens de nationale wettelijke regeling alleen worden verworven.

3. Artikel 9, lid 2, is slechts van toepassing wanneer de betrokken uitkering op grond van samentelling en berekening pro rata parte is toegekend.

In de zaak 83/77

betreffende een verzoek aan het Hof krachtens artikel 177 van het EEG-Verdrag, van de Arbeidsrechtbank te Brussel in het aldaar aanhangig geding tussen

GIOVANNI NASELLI te Brussel

en

HULPKAS VOOR ZIEKTE- EN INVALIDITEITSVERZEKERING — GEVOEGDE PARTIJ:
RIJKSINSTITUUT VOOR VERZEKERING TEGEN ZIEKTE EN INVALIDITEIT —,

betreffende de uitlegging van artikel 11, lid 2, van verordening nr. 3 en artikel 9, lid 2, van verordening nr. 4,

wijst

HET HOF VAN JUSTITIE,

samengesteld als volgt: H. Kutscher, president, M. Sørensen en G. Bosco, kamerpresidenten, A. M. Donner, J. Mertens de Wilmars, P. Pescatore, A. J. Mackenzie Stuart, A. O'Keefe en A. Touffait, rechters,

advocaat-generaal: J.-P. Warner
griffier: A. Van Houtte

het navolgende

ARREST

Ten aanzien van de feiten

Overwegende dat de feiten, het procesverloop en de schriftelijke opmerkingen, ingediend krachtens artikel 20 van het Protocol betreffende het Statuut van het Hof van Justitie van de EEG, kunnen worden samengevat als volgt:

I — Feiten en schriftelijke procedure

Verzoeker in het hoofdgeding, de heer Naselli, is een Italiaan die in Italië en in België heeft gewerkt. Toen hij in 1958 in Italië arbeidsongeschikt werd, vroeg hij invaliditeitspensioen aan. De in Italië met sociale zekerheidsaangelegenheden belaste instelling kende hem per 1 oktober 1958 een pro rata berekend pensioen toe, waarop hij aanspraak kon maken langs de weg van samentelling der Belgische en Italiaanse verzekerings-tijdvakken. De Belgische instelling wilde hem echter over zijn in België vervulde arbeidstijdvakken geen pensioen toekennen, op grond dat hij aldaar niet aan de voorwaarden — betaling van bijdragen gedurende een tijdvak, voldoende dichtbij de aanvangsdatum van zijn arbeidsongeschiktheid gelegen — voldeed.

Na naar België te zijn teruggekeerd — waar hij tussen 1963 en 1965 blijkt te hebben gewerkt — werd hij opnieuw ziek, hetgeen hem thans wel in aanmerking deed komen voor de arbeidsongeschiktheidsuitkeringen volgens de Belgische wetgeving, verhoogd met een aanvulling (vgl. artikel 28, lid 3, van verordening nr. 3), waarmede het maximumbedrag der Belgische uitkering werd bereikt (pro rata parte berekende Italiaanse en Belgische uitkeringen plus Belgische aanvulling = uitkering verschuldigd krachtens de Belgische wettelijke regeling alleen).

Deze pensioenen zijn hem uitgekeerd door de Hulpkas voor Ziekte- en Invaliditeitsverzekering. Toen het met de instructie belaste Rijksinstituut voor Verzekering tegen Ziekte en Invaliditeit, ten deze als gevoegde partij optredende, had vernomen dat de Italiaanse kas het aan de heer Naselli pro rata parte betaalde pensioen per 1 januari 1969 had opgetrokken, heeft het met toepassing van de anti-cumulatiebepalingen van de Belgische wetgeving, zijn Belgisch pensioen met terugwerkende kracht verlaagd en de Hulpkas met invordering van het teveel betaalde (een bedrag van BFR 39 576) belast.

De heer Naselli maakte de zaak aanhangig bij de Arbeidsrechtbank te Brussel, die bij vonnis van 23 juni 1977 het geding heeft geschorst en het Hof krachtens artikel 177 van het EEG-Verdrag de beide navolgende prejudiciële vragen heeft gesteld:

- „1. Moet artikel 11, lid 2, van verordening nr. 3 aldus worden uitgelegd, dat verzoeker, gelet op de bepalingen van artikel 70 paragraaf 2 van de wet van 9 augustus 1963, de Belgische uitkeringen niet gelijktijdig met een Italiaans pensioen kon genieten, terwijl de Belgische uitkeringen zonder toepassing van de verordeningen van de Europese Economische Gemeenschap zijn verworven, anders gezegd, is het Belgische orgaan al dan niet gerechtigd de nationale bepalingen welke samenloop verbieden in samenhang met artikel 11, lid 2, van verordening nr. 3 toe te passen om de enkel krachtens de Belgische wetgeving verschuldigde uitkeringen te verlagen?

2. Heeft artikel 9, lid 2, van verordening nr. 4 alleen betrekking op de situatie dat de uitkering die wegens samenloop met een andere uitkering of een ander inkomen moet worden verlaagd, is verstrekt door samentelling van verzekeringstijdvakken, anders gezegd, moest het Belgische orgaan slechts een gedeelte en niet het gehele Italiaanse pensioen in aanmerking nemen om de Belgische uitkering te verlagen, terwijl deze is verworven zonder dat de verordeningen van de Europese Economische Gemeenschap behoeften te worden toegepast?"

De ten deze geldende communautaire rechtsvoorschriften zijn de navolgende:

— Artikel 11, lid 2, van verordening nr. 3:

„De bepalingen inzake vermindering of schorsing, voorzien bij de wettelijke regeling van een Lid-Staat in geval van samenloop met andere uitkeringen van sociale zekerheid of met andere inkomsten of in geval van de uitoefening van een beroep, zijn op de rechthebbende van toepassing, zelfs indien het uitkeringen betreft welke verschuldigd zijn krachtens een wettelijke regeling van een andere Lid-Staat, of indien het gaat om inkomsten verkregen, of een beroep uitgeoefend op het grondgebied van een andere Lid-Staat. Deze regel is echter niet van toepassing in de gevallen, waarin uitkeringen van dezelfde aard verschuldigd zijn overeenkomstig de artikelen 26 en 28 van deze verordening.”

— Artikel 9, lid 2, van verordening nr. 4:

„Onverminderd de bepalingen van het voorgaande lid en met inachtneming van de bepalingen van de tweede volzin van lid (2) van artikel 11 van de verordening wordt, indien de toepassing van de bepalingen van de eerste volzin van lid (2) van artikel 11 van de verordening de vermindering of de schorsing tot gevolg zou hebben van een uitkering in geval

van invaliditeit, bij ouderdom of bij overlijden (pensioenen) welke krachtens de bepalingen van artikel 28 van de verordening door het orgaan van een Lid-Staat wordt verstrekt, door dit orgaan voor de vermindering of schorsing slechts een gedeelte van de uitkeringen of van de inkomsten of van de beloningen, welke de vermindering of schorsing tot gevolg hebben, in aanmerking genomen. Overeenkomstig alinea (b) van lid (1) van artikel 28 van de verordening wordt dit gedeelte vastgesteld in verhouding tot de duur van de vervulde tijdvakken; bij de berekening van het bedrag „pour ordre” volgens genoemde bepaling dient de uitkering of het inkomen of het loon welke de vermindering of schorsing van het pensioen tot gevolg heeft, niet in aanmerking te worden genomen.”

Wat het nationale recht betreft, is ten deze toepasselijk artikel 70, paragraaf 2, van de Belgische wet van 9 augustus 1963:

„De in deze wetten bedoelde prestaties worden slechts toegekend onder de door de Koning te bepalen voorwaarden als de schade waarvoor om die prestaties wordt verzocht door het gemene recht of door een andere wetgeving is gedekt. In die gevallen worden de verzekeringsprestaties niet samen genomen met de schadeloosstelling voortvloeiende uit de andere wetgeving; ze zijn ten laste van de verzekering in zoverre voor de door die wetgeving gedekte schade niet werkelijk schadeloosstelling is verleend. In al de gevallen moet de rechthebbende sommen ontvangen welke minstens gelijk zijn aan het bedrag van de verzekeringsprestaties.”

Het vonnis van de Arbeidsrechtbank te Brussel is op 5 juli 1977 ter griffie van het Hof ingeschreven.

Op rapport van de rechter-rapporteur en de advocaat-generaal gehoord, heeft het Hof besloten niet tot instructiemaatregelen over te gaan.

II — Opmerkingen gemaakt krachtens artikel 20 van het Protocol betreffende het Statuut van het Hof van Justitie van de EEG

De heer *Naselli* is van mening dat het geschil moet worden opgelost met inaanmerkingneming van de uitlegging welke het Hof in zijn arresten van 10 december 1969 (Duffy, 34/69, Jurispr. 1969, blz. 597) en 15 mei 1974 (Kaufmann, 184/73, Jurispr. 1974, blz. 517) heeft gegeven aan artikel 11, lid 2, van verordening nr. 3, volgens welke uitlegging het artikel „de tegenhanger vormt van de voordelen welke de verordeningen nrs. 3 en 4 de werknemers bieden”. In de lijn daarvan schijnt te liggen dat tot een eventuele toepassing van de reductievoorschriften geroepen is de instelling van de staat waar het recht op pensioen dankzij de toepassing van de communautaire verordeningen, dat wil zeggen door samentelling van verzekeringstijdvakken, is verkregen (de Italiaanse instelling) en niet de instelling van de staat waar men een zelfstandig recht op pensioen heeft (de Belgische instelling).

Met betrekking tot de toepassing van artikel 28, lid 3, van verordening nr. 3 — door het Rijksinstituut ingeroepen ten betoge dat het ten laste van de Belgische verzekering komend aanvullend pensioenbedrag terecht is verlaagd —: de bepaling is volgens de heer *Naselli* van geen belang wanneer de werkgever aan de wettelijke regeling van een Lid-Staat alleen reeds aanspraak op pensioen ontleent (arrest van 28 mei 1974, gewezen in de zaak *Niemann*, 191/73, Jurispr. 1974, blz. 571). De Belgische instelling mag dus verhogingen van het Italiaanse pensioen niet in aanmerking nemen ten einde de aanvulling op het Belgisch pensioen, die slechts is te beschouwen als een bestanddeel van de uitkering welke krachtens de Belgische wettelijke regeling alleen verschuldigd is, te verlagen.

Mocht het Hof de eerste vraag in bevestigende zin beantwoorden, dan zou de

korting op het Belgische pensioen moeten geschieden overeenkomstig artikel 9, lid 2, van verordening nr. 4, een bepaling die anders geen zin zou hebben. Zij spreekt zonder meer van uitkeringen, verstrekt krachtens de bepalingen van artikel 28 van verordening nr. 3 en geldt dus ook voor uitkeringen waarop men in het kader van een autonome regeling aanspraak heeft verkregen.

De *Hulpkas* beroept zich op het arrest van 6 december 1973 (*Mancuso*, zaak 140/73, Jurispr. 1973, blz. 1449) ten betoge dat op een niet voor toerekening pro rata parte vatbare Belgische uitkering de Belgische anti-cumulatiebepalingen moeten worden toegepast. Artikel 9, lid 2, van verordening nr. 4 is slechts van toepassing wanneer de te verlagen uitkering krachtens een totalisatiebepaling is verkregen — hetgeen in casu niet het geval is —.

Het *Rijksinstituut* meent dat 's Hof's jurisprudentie en de conclusies van de advocaat-generaal *Trabucchi* in voormelde zaak *Mancuso* en in de zaak *Masonet* (50/75, Jurispr. 1975, blz. 1473) leren dat het voordeel dat men aan de verordeningen der Gemeenschap kan ontlenen een keerzijde moet hebben, namelijk de toepasselijkheid van de Belgische anti-cumulatiebepalingen.

Artikel 9, lid 2, van verordening nr. 4 mist ten deze toepassing, omdat het uitsluitend betrekking heeft op gevallen waarin de berekening van een uitkering tegelijkertijd tot toepassing van de op communautair niveau voorziene proratiseringsvoorschriften en tot toepassing van de in het nationale recht voorziene cumulatieregelen aanleiding geeft.

De *Commissie* merkt op dat het in de eerste vraag in feite gaat om twee problemen, de uitlegging van artikel 11, lid 2, van verordening nr. 3 betreffende, en wel enerzijds om de vraag wat is te verstaan onder een bepaling inzake vermindering of schorsing als in voormeld artikel 11, lid 2, bedoeld, en wel met name of artikel 70, paragraaf 2, van de wet

van 9 augustus 1963 als zulk een bepaling is te beschouwen, en anderzijds om de vraag in welke gevallen zulke clausules volgens artikel 11, lid 2, kunnen worden toegepast, en wel met name of zij gelden wanneer het recht op uitkering zonder toepassing van verordeningen 3 en 4 is verkregen.

Artikel 70, paragraaf 2, van de wet van 9 augustus 1963 houdt blijkbaar geen algemeen verbod in van cumulatie van invaliditeitsuitkeringen met andere uitkeringen van sociale zekerheid dan wel met andere revenuen of inkomsten uit de uitoefening van een beroep; het is een specifieke clause voor het geval dat er uitkeringen worden toegekend nadat zich een schadegeval, meestal een ongeval, heeft voorgedaan, dat hetzij volgens het commune recht hetzij volgens een andere wettelijke regeling, aanspraak op vergoeding geeft. In de richting van zulk een uitlegging wijst ook de laatste alinea van het artikel, waarin enerzijds wordt bepaald dat de verzekeringsinstelling rechtens in de plaats van de rechthebbende treedt, en anderzijds dat de overeenkomst tussen degene die schadeloosstelling schuldig is en de rechthebbende, zonder haar instemming niet tegen de verzekeringsinstelling kan worden aangevoerd.

En zelfs wanneer ziekte als een schadegeval zou zijn te beschouwen, dan nog mag men zich afvragen of de Italiaanse instelling, die aan de heer Naselli een pro rata berekend gedeelte van een invaliditeitspensioen betaalt, als schuldenaar van een schadevergoedingsplicht kan worden aangemerkt. Het ware absurd, juist nu hij in België ziek werd en uitkeringen wegens voortgezette arbeidsongeschiktheid en langdurige ziekte, naderhand omgezet in invaliditeitsuitkeringen, heeft verkregen.

Vergelijking van voormeld artikel 70 met artikel 23, lid 1, van het Koninklijk Besluit van 19 november 1970, waarin het invaliditeitspensioen van mijnwerkers is geregeld, leert dat het in deze

laatste bepaling noch om schade gaat, noch om een vergoeding krachtens het commune recht of een andere wettelijke regeling, noch om subrogatie van de verzekeringsinstelling, noch om een overeenkomst tussen degene die schadevergoeding schuldig is en de gerechtigde. Waarom zou de Belgische wetgever zich met betrekking tot een zelfde risico niet bediend hebben van de bewoordingen van de wet van 1963, ofschoon met de beide bepalingen eenzelfde doel is nagestreefd? Het staat evenwel aan de rechter die van de zaak ten gronde heeft kennis te nemen, de draagwijdte van zijn nationale wettelijke voorschriften te beoordelen, en bij de beantwoording van de gestelde vragen dient te worden bedacht dat men mogelijkwijze met een nationale anti-cumulatiebepaling te maken heeft.

In artikel 11, lid 2, van verordening nr. 3 wordt vooropgesteld dat de bepalingen inzake vermindering of schorsing, in de wettelijke regeling der Lid-Staten voorzien, in beginsel op de onder verordening nr. 3 vallende werknemers van toepassing zijn, zulks behoudens wanneer er sprake is van uitkeringen verstrekt voor invaliditeit of ouderdom en overlijden (pensioenen) van dezelfde aard, krachtens artikel 28 verworven. Alleen pro rata parte berekende pensioenen „van dezelfde aard”, na samentelling verkregen, vallen onder de uitzondering van artikel 11, lid 2, laatste volzin. Dit leidt er logischerwijze toe dat in geval van cumulatie van een ouderdoms- of invaliditeitspensioen dat alleen krachtens de wettelijke regeling van een Lid-Staat is verworven met een ander pensioen „van dezelfde aard”, verworven volgens de wettelijke regeling van een andere Lid-Staat, de nationale anti-cumulatiebepalingen overeenkomstig artikel 11, lid 2, laatste volzin, van toepassing zijn. 's Hof's uitlegging van artikel 11, lid 2 (voormelde arresten Kaufmann en Duffy) maakt deze gevolgtrekking minder logisch. Mocht artikel 11, lid 2, betekenen dat nationale anti-cumulatie-

bepalingen aan de rechthebbende op een invaliditeits- of ouderdomspensioen dat alleen krachtens de nationale wettelijke regeling is verworven kunnen worden tegengeworpen, dan zouden wij hier derhalve te maken hebben met een bepaling welke lijkt op die welke het Hof terecht met artikel 51 van het Verdrag onverenigbaar heeft geacht (vgl. zaken Petroni, 24/75, Jurispr. 1975, blz. 1149, en Strehl, 62/76, Jurispr. 1977, blz. 211).

In het hoofdgeding heeft de Belgische instelling een berekening pro rata toegepast en een aanvulling toegekend op grondslag van artikel 28, lid 3, van verordening nr. 3, dat inmiddels — in voormelde zaak 191/73 — door het Hof met artikel 51 van het Verdrag onverenigbaar is geacht. De Belgische instelling heeft zich vergist: zij had aan betrokkene het pensioen dienen toe te kennen waarop hij alleen krachtens de nationale wettelijke regeling aanspraak kon maken. Maar mocht zij dan wel via artikel 11, lid 2, haar nationale anti-cumulatiebepaling toepassen? Gezien 's Hof's voormelde jurisprudentie, zou het antwoord ontkenkend moeten luiden. De heer Naselli heeft noch zijn pro rata berekend Italiaans pensioen noch zijn Belgisch pensioen verworven op grond van verordening nr. 3, die pas op 1 januari 1959 in werking is getreden. De Commissie meent dat het pro rata berekend bedrag hem op grond van een bilaterale overeenkomst tussen België en Italië had kunnen zijn toegekend (de Belgische instelling heeft destijds trouwens geweigerd hem invaliditeitspensioen toe te kennen, hetgeen zij bij toepassing van artikel 27 — waarin ter handhaving van het recht op uitkeringen samentelling van tijdvakken voorzien is — niet had kunnen doen.)

De tweede vraag rijst alleen voor zover artikel 70, paragraaf 2, van de wet van 9 augustus 1963 inderdaad als een „bepaling inzake vermindering” in de zin van artikel 11, lid 2, zou zijn te beschouwen. Artikel 9, lid 2, van verordening

nr. 4 betreft de vermindering van volgens artikel 28 van verordening nr. 3, dat wil zeggen pro rata parte berekende — en niet van zelfstandige — pensioenen: in het tegenovergestelde geval zou men niet weten in welke verhouding het in mindering te brengen bedrag moet worden verlaagd. Dit systeem moge incoherent lijken: volgens artikel 11, lid 2, gelden de nationale anti-cumulatiebepalingen niet voor krachtens artikel 28 verworven pensioenen. Maar uit de laatste volzin van artikel 11, lid 2, blijkt dat er van uitkeringen van dezelfde aard sprake moet zijn. Dit betekent dat slechts wanneer een overeenkomstig artikel 28 van verordening nr. 3 verworven invaliditeits- of ouderdomsuitkering samenloopt met een andere uitkering van sociale zekerheid — bij voorbeeld: ziekengeld — de nationale anti-cumulatieregeling — binnen de grenzen gesteld in artikel 9, lid 2, van verordening nr. 4 — op het pro rata berekende pensioen kan worden toegepast.

De Commissie stelt derhalve voor de gestelde vragen als volgt te beantwoorden:

1. Bepalingen inzake vermindering of schorsing, voorzien bij de wettelijke regeling van een Lid-Staat in geval van samenloop met andere uitkeringen van sociale zekerheid, zijn krachtens artikel 11, lid 2, van verordening nr. 3 op de verzekerden alleen van toepassing voor zover het gaat om uitkeringen welke via toepassing dier verordening zijn verkregen.
2. Artikel 9, lid 2, van verordening nr. 4 is in die zin te verstaan dat wanneer een met toepassing van artikel 28 van verordening nr. 3 berekende uitkering krachtens artikel 11, lid 2, dier verordening kan worden verminderd, het in mindering komende bedrag pro rata parte wordt berekend in de verhouding waarin de uitkering zelf — met toepassing van artikel 28 der verordening — is verminderd;

Overwegende dat ter terechtzitting van 17 november 1977 mondelinge opmerkingen zijn gemaakt door verzoekster in het hoofdgeding, vertegenwoordigd door D. Rossini, directeur van de sociale dienst „Patronato ACLP”, het Rijksbureau, vertegenwoordigd door de heer Masquelin, advocaat te Brussel, en de Commissie van de Europese Gemeenschappen, vertegenwoordigd door haar juridisch adviseur, Mevrouw J. Jonczy, als gemachtigde;

dat de advocaat-generaal ter terechtzitting van 15 februari 1978 zij conclusie heeft genomen;

Ten aanzien van het recht

- 1 Overwegende dat de Arbeidsrechtbank te Brussel bij vonnis van 23 juni 1977, ingekomen op 5 juli 1977, het Hof krachtens artikel 177 van het EEG-Verdrag twee vragen heeft gesteld inzake de uitlegging van artikel 11, lid 2, van verordening nr. 3 van de Raad, van 25 september 1958 inzake de sociale zekerheid van migrerende werknemers (PB 1958, blz. 561) en artikel 9, lid 2, van 's Raads verordening nr. 4 van 3 december 1958 strekkende tot uitvoering en aanvulling van de bepalingen van verordening nr. 3 inzake de sociale zekerheid van migrerende werknemers (PB 1958, blz. 597);
- 2 dat die vragen zijn gesteld in een geding betreffende de berekening — door de bevoegde Belgische instelling — van het invaliditeitspensioen van een Italiaan, verzoeker in het hoofdgeding, die in Italië en in België werkzaam is geweest;
- 3 dat hij, arbeidsongeschikt geworden, zich in Italië per 1 oktober 1958 — blijkbaar krachtens een Italiaans-Belgische overeenkomst — een pro rata berekend gedeeltelijk invaliditeitspensioen zag toegekend;
- 4 dat hij, na in 1964 en 1965 opnieuw in België werkzaam te zijn geweest, ziek is geworden en — ten laste van de Belgische verzekering — met ingang van 23 juni 1965 in het genot is gesteld van ziekte-uitkeringen, die naderhand in invaliditeitspensioen zijn omgezet;
- 5 dat hij in België de voorwaarden vervulde waaraan volgens de nationale wettelijke regeling moet zijn voldaan door degene die — zonder de artikelen 27 en 28 van verordening nr. 3 in te roepen — voor invaliditeitspensioen in aanmerking wil komen;

- 6 dat de Belgische instelling met behulp van de anti-cumulatiebepalingen van de nationale wettelijke regeling, het aan de belanghebbende reeds uitbetaalde pensioenbedrag met terugwerkende kracht heeft verlaagd en het onverschuldigd betaalde bedrag heeft teruggevorderd;
- 7 Overwegende dat enerzijds wordt gevraagd of artikel 11, lid 2, van verordening nr. 3 in die zin is te verstaan dat verzoeker, gelet op artikel 70, paragraaf 2, van de Belgische wet van 9 augustus 1963, de Belgische uitkeringen niet gelijktijdig met een Italiaans pensioen kon genieten wanneer die uitkeringen zonder toepassing van de verordeningen van de Europese Economische Gemeenschap zijn verworven, anders gezegd of het Belgische orgaan gerechtigd is de nationale anti-cumulatiebepalingen in samenhang met artikel 11, lid 2, van verordening nr. 3 toe te passen om de alleen krachtens de Belgische wettelijke regeling verschuldigde uitkeringen te verlagen;
- 8 dat anderzijds wordt gevraagd of artikel 9, lid 2, van verordening nr. 4 alleen betrekking heeft op de situatie waarin de uitkering die wegens samenloop met een andere uitkering of een ander inkomen moet worden verlaagd, is verstrekt door samentelling van verzekeringstijdvakken, anders gezegd, of het Belgische orgaan bij verlaging van de Belgische uitkering slechts een gedeelte en niet het gehele Italiaanse pensioen in aanmerking diende te nemen wanneer de Belgische uitkering was verworven zonder dat de verordeningen van de Europese Economische Gemeenschap behoeften te worden toegepast;

Ten aanzien van de eerste vraag

- 9 Overwegende dat overeenkomstige toepassing van de artikelen 27 en 28 van verordening nr. 3 in de gevallen bedoeld in artikel 26, lid 1, naar het Hof onder meer in zijn arrest van 6 december 1973 (zaak Mancuso, 140/73, Jurispr. 1974, blz. 1449) reeds overwoog, medebrengt dat toerekening pro rata parte van uitkeringen slechts mogelijk is wanneer er met het oog op het verkrijgen van recht op uitkering tevoren moet worden overgegaan tot samentelling der onder verschillende wetgevingen vervulde tijdvakken;
- 10 dat de artikelen 27 en 28 van verordening nr. 3 derhalve niet mogen worden toegepast op een pensioen dat krachtens één enkele nationale wettelijke regeling is verworven;

- 11 Overwegende dat naar luid van artikel 11, lid 2, der verordening „de bepalingen inzake vermindering of schorsing, voorzien bij de wettelijke regeling van een Lid-Staat in geval van samenloop met andere uitkeringen van sociale zekerheid of met andere inkomsten of in geval van de uitoefening van een beroep, . . . op de rechthebbende van toepassing [zijn], zelfs indien het uitkeringen betreft welke verschuldigd zijn krachtens een wettelijke regeling van een andere Lid-Staat of indien het gaat om inkomsten verkregen, of een beroep uitgeoefend op het grondgebied van een andere Lid-Staat”, welke „regel echter niet van toepassing is in de gevallen, waarin uitkeringen van dezelfde aard verschuldigd zijn overeenkomstig de artikelen 26 en 28 van deze verordening”;
- 12 dat deze bepaling, bezien in het licht van de artikelen 48 tot en met 51 van het Verdrag, naar het Hof met name in zijn arrest van 15 mei 1974 (Kaufmann, zaak 154/73, Jurispr. 1974, blz. 517) reeds heeft uitgesproken, de tegenhanger vormt van de voordelen welke de verordeningen nrs. 3 en 4 de werknemers bieden door hen in staat te stellen een gelijktijdige toepassing van de wettelijke regelingen inzake de sociale zekerheid van meer dan een Lid-Staat te verlangen, en ten doel heeft te voorkomen dat zijn aan die toepassing voordelen ontnemen welke de nationale wettelijke regeling als onjuist beschouwt;
- 13 dat de beperkingen in artikel 11, lid 2, voorzien aan de verzekerden dan ook slechts kunnen worden tegengeworpen, voor zover het gaat om uitkeringen welke dankzij de toepassing van diezelfde verordeningen zijn verkregen;
- 14 dat daarentegen bij onderzoek van de overige bepalingen van verordening nr. 3 is gebleken dat geen dier voorschriften in de weg staat aan een toepassing van nationale anti-cumulatieregelen op uitkeringen welke krachtens de nationale wettelijke regeling alleen worden verworven;
- 15 Overwegende dat de Belgische instelling evenwel een beroep doet op artikel 70 van de wet van 9 augustus 1963, volgens hetwelke „de in deze wet bedoelde prestaties . . . slechts [worden] toegekend onder de door de Koning te bepalen voorwaarden als de schade waarvoor om die prestatie wordt verzocht door het gemenerecht of door een andere wetgeving is gedekt. In die gevallen worden de verzekeringsprestaties niet samen genoten met de schadeloosstelling voortvloeiende uit de andere wetgeving; zij zijn ten laste van de verzekering in zoverre voor de door die wetgeving gedekte schade niet werkelijk schadeloosstelling is verleend. In al de gevallen moet de recht-

hebbende sommen ontvangen welke ten minste gelijk zijn aan het bedrag van de verzekeringsprestaties”;

- 16 dat het aan de nationale rechter staat te beoordelen of dit voorschrift een in het geval als het onderhavige geldende anti-cumulatiebepaling is dan wel een bepaling welke subrogatie mogelijk maakt;
- 17 dat het voorts op zijn weg ligt te beoordelen of die bepaling de vermindering van een Belgisch pensioen mogelijk maakt met inaanmerkingneming van uitkeringen die volgens de regeling van een andere Lid-Staat — zonder inroeping van artikel 11, lid 2, van verordening nr. 3 — zijn verworven;

Ten aanzien van de tweede vraag

- 18 Overwegende dat volgens artikel 9, lid 2, van verordening nr. 4 „onverminderd de bepalingen van de tweede volzin van lid 2 van artikel 11 van de verordening . . . indien de toepassing van de bepalingen van de eerste volzin van lid 2 van artikel 11 van de verordening de vermindering of de schorsing tot gevolg zou hebben van een uitkering in geval van invaliditeit, bij ouderdom of bij overlijden (pensioenen), welke krachtens de bepalingen van artikel 28 van de verordening door het orgaan van een Lid-Staat wordt verstrekt, door dit orgaan voor de vermindering of schorsing slechts een gedeelte van de uitkeringen of van de inkomsten of van de beloningen, welke de vermindering of de schorsing tot gevolg hebben, in aanmerking [wordt] genomen. Overeenkomstig alinea (b) van lid 1 van artikel 28 van de verordening wordt dit gedeelte vastgesteld in verhouding tot de duur van de vervulde tijdvakken; bij de berekening van het bedrag „pour ordre” volgens genoemde bepaling dient de uitkering of het inkomen of het loon welke de vermindering of de schorsing van het pensioen tot gevolg heeft niet in aanmerking te worden genomen”;
- 19 dat uit de bewoordingen dezer bepaling duidelijk blijkt dat zij slechts geldt wanneer de betrokken uitkering op grond van samentelling en berekening pro rata is toegekend;

Ten aanzien van de kosten

- 20 Overwegende dat de kosten, door de Commissie van de EEG wegens indiening harer opmerkingen bij het Hof gemaakt, niet voor vergoeding in aanmerking komen;

- 21 dat de procedure ten aanzien van partijen in het hoofdgeding als een voor de nationale rechter gerezen incident is te beschouwen, zodat deze laatste over de kosten heeft te beschikken;

HET HOF VAN JUSTITIE,

uitspraak doende inzake de vragen door de Arbeidsrechtbank te Brussel bij vonnis van 23 juni 1977 gesteld, verklaart voor recht:

1. Bij onderzoek van verordening nr. 3, is gebleken dat geen harer bepalingen in de weg staat aan de toepassing van nationale anti-cumulatiebepalingen op uitkeringen welke alleen krachtens de nationale wetgeving zijn verkregen;
2. Artikel 9, lid 2, van verordening nr. 4 is slechts van toepassing wanneer de betrokken uitkering op grond van samentelling en berekening pro rata is toegekend.

Kutscher	Sørensen	Bosco	Donner	Mertens de Wilmars
Pescatore	Mackenzie Stuart		O'Keefe	Touffait

Uitgesproken ter openbare terechtzitting te Luxemburg op veertien maart negentienhonderdachtenzeventig.

De griffier
A. Van Houtte

De president
H. Kutscher

CONCLUSIE VAN DE ADVOCaat-GENERAAL J.-P. WARNER VAN 15 FEBRUARI 1978 ¹

*Mijnheer de President,
mijn heren Rechters,*

Van de onderhavige zaken is er een (83/77, *Naselli*) ter fine van een prejudi-

ciële beslissing naar Uw Hof verwezen door de Arbeidsrechtbank te Brussel, de beide andere (98/77 en 105/77, *Schaap* en *Kersjes*) door de Nederlandse Centrale Raad van Beroep. De problemen

¹ — Vertaald uit het Engels.